
SKLADAN ŽIVOT

Skola i vjera: Uvođenje religiozne kulture je poštivanje vrijednosti civilizacije

Bez obzira na to koje su vrste „poticaji s raznih strana“, tek činjenica je: Katehetsko vijeće Biskupske konferencije Jugoslavije s razlogom se zalaže da religiozna kultura dobije odgovarajuće mjesto u sustavu odgoja i izobrazbe mladih u Hrvatskoj. Naime, to je sasvim u skladu s proklamiranom ravnopravnošću različitih svjetonazora i poštivanjem vjerskih osjećaja i potreba mladih ljudi. Prema tome, problem se podjednako tiče i vjernika i nevjerujućih, jer je religiozna kultura činjenica duge narodne tradicije, ali i suvremenog života o čemu se u poslijeratnoj školi nije vodilo računa.

Škola je bila državna institucija, država pak ideološki i politički jednodimenzionalno ustrojena na osnovici materijalističkog svjetonazora, a budući da je službeno Crkva odvojena od države, vjera se smatrala privatnom stvari pojedinca. Logikom takvog obrasca, religiozna kultura je gurnuta sasvim u stranu, o njoj se nije govorilo, ostala je nešto nevažno i, eventualno, moguće samo u „kućnoj uporabi“. Svijest i savjest mnogih desetljećima su padale na ispitu ne samo kad je riječ o odnosu škole i društva prema religiji.

Religiozni identitet. Sada pak, kad se tušnjem ruše dogme prošlosti i padaju političke maske, razotkriva se i sva bijeda sustava koji nije mario ni za neke temeljne civilizacijske vrijednosti. To što je vjera uistinu najprije stvar opredjeljenja i potreba pojedinca, a zatim skupina ljudi najmanje je argument za nastavljanje školske prakse kakva je dosad prevladavala. Ne radi se samo o tome da se vjernicima različitih vjeroispovjesti treba omogućiti šire upoznavanje, čuvanje i razvijanje vlastitog religioznog, nacionalnog i kulturnog identiteta nego i o tome da se i nevjerujući, bar na razini solidnog znanja, obavijeste o značenju i ulozi religiozne kulture u slobodnom, demokratskom društvu, ali i za čovjeka u njegovu intimnom svijetu.

To je jedan od važnih uvjeta za međusobno uvažavanje, razumijevanje, toleranciju i skladan suživot ljudi. Istina, vjerovanje ili nevjerovanje nije sramota, ali jest istina to da je cijelim svojim ustrojstvom škola u nas predugo tretirala mlade vjernike kao učenike drugog reda traumatizirajući tako i cijele obitelji. U neka vremena — ne povratila se! — djeca su dobivala jedinice i ukore zbog sudjelovanja u vjerskim obredima. Formalno proglašena sloboda mogla se tako iščitavati i kao drastičan progon svakog religioznog osjećaja djece, iako vjeri nije bilo traga u nastavnim planovima i programima.

Sporazum o vjeronauku. Zalaganje za uvođenje religiozne kulture u škole, dakako, nije glas u prilog povratku vjeronauka, iako ta vrsta vjerske pouke, dosad ograničene na Crkvu i obitelj, a prije rata dopuštene i u školi, jest dio religiozne kulture. Vjeronauk je ipak dovoljno osjetljiva tema da se o njoj, ako uopće bude aktualna u nekom budućem školskom sustavu u Hrvatskoj, mora postići sporazum svih zainteresiranih u društvu kako bi se isključilo bilo kakvo nametanje jednostranih rješenja, spriječilo neprirodno dijeljenje djece i nastavnika na vjerskoj ili nacionalnoj osnovici, raspirivanje netrpeljivosti i slično.

Međutim, sve to ne znači da prosvjetne vlasti, već sada — što prije to bolje — nisu dužne poduzeti mjere za temeljito čišćenje nastavnih programa i udžbenika od svih onih stajališta, opredjeljenja i sadržaja o religiji i vjerskim za-

jednicama koji vrijeđaju osjećaje vjernika. Dezideologizacija škole, što je već počela, to nesumnjivo zahtijeva. Istodobno, time će se otvoriti poželjan prostor za pravilno promišljanje i uvažavanje svih nužnih činjenica o religioznoj kulturi u školskom sustavu kao sastavnom dijelu opće kulture, svijesti i civilizacijskih vrednota suvremenog čovjeka.

Marijan Vogrinec

Vjesnik, 4. V 1990.